

Abstraktní datové typy II.

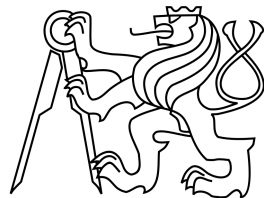
Karel Richta a kol.

Katedra počítačů
Fakulta elektrotechnická
České vysoké učení technické v Praze

© Karel Richta a kol., 2012

Datové struktury a algoritmy, A7B36DSA
08/2012, Lekce 5

<http://service.felk.cvut.cz/courses/A7B36DSA>

Abstraktní datové typy

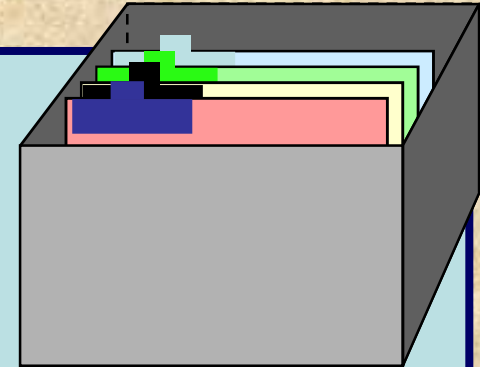
- Pole (*Array*)
- Zásobník (*Stack*)
- Fronta (*Queue*)
- ✓ **Tabulka (*Table*)**
- Seznam (*List*)
- Množina bez opakování (*Set*)
- Množina s opakováním (*MultiSet*)

Vyhledávací Tabulka (Look-up Table)

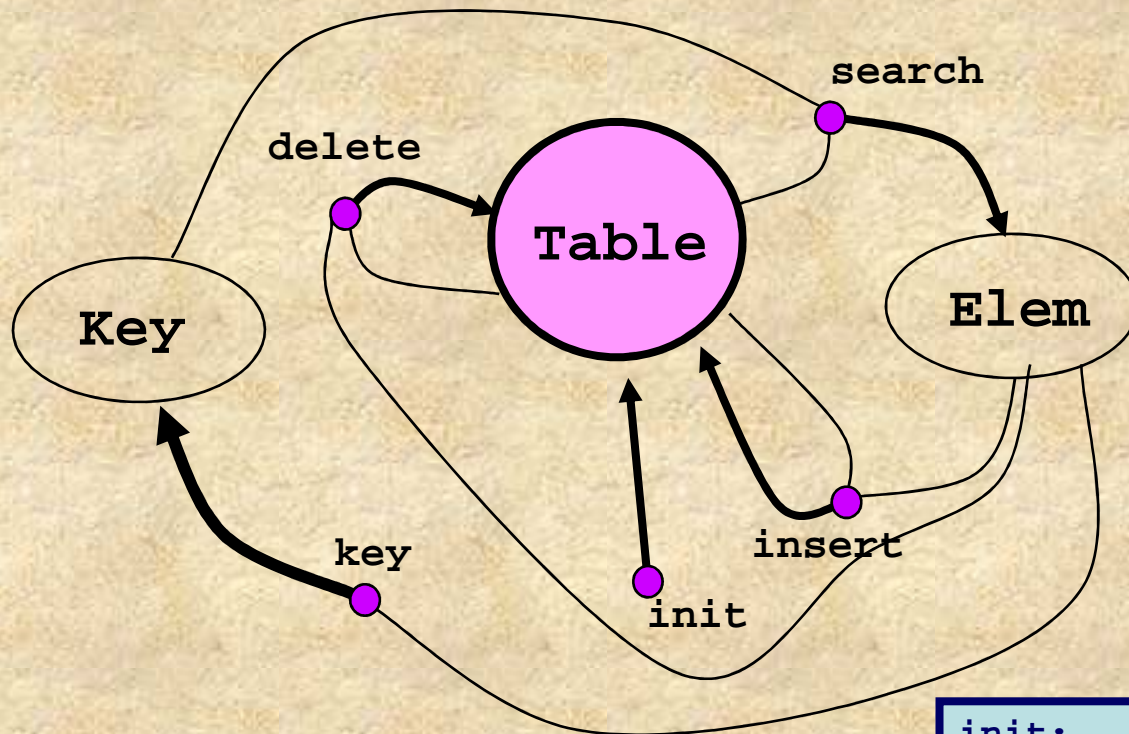
- kartotéka, asociativní paměť
- převod mezi kódy, četnost slov,...
- *homogenní, dynamická* (nejen) a nelineární
- obsahuje
 - *položky* tvořené klíčem a (případnou) asociovanou hodnotou
 - *klíč* jednoznačně identifikuje položku, podle něj se vyhledává

Příklady:

- **telefonní seznam** - klíčem je jméno+adresa, hodnotou tlf číslo
- **Č-A slovník** - položka je dvojice české slovo+anglické slovo

Signatura tabulky


```
init:          -> Table
insert(_,_):  Elem, Table -> Table
search(_,_):  Key, Table -> Elem
delete(_,_):  Elem, Table -> Table
key(_):       Elem -> Key
```

Možnosti vyhledávání

Asociativní vyhledávání - porovnáváním klíčů

- nalezeno, když *klíč_prvku = hledaný klíč*
- např. sekvenční vyhledávání, hledání půlením, BVS,...

$\Omega(\log n)$

Adresní vyhledávání

- **indexací klíčem (přímý přístup)**
 - klíč je přímo indexem (adresou)
 - rozsah klíčů ~ rozsahu indexů
- **rozptylováním (hashing)**
 - výpočtem adresy z hodnoty klíče

$\Theta(1)$

průměrně $\Theta(1)$

Rozptylování - Hashing

Rozptylování je kompromis mezi rychlostí a spotřebou paměti

- sekvenční vyhledávání - čas $O(n)$, paměť $O(n)$
- přímý přístup - čas $O(1)$, paměť $O(N)$, $N = |\text{universum klíčů}|$
- rozptylování stačí málo času i paměti
 - velikost tabulky m reguluje čas vyhledání
 - pro $m = kn$ je čas $O(1)$
- **konstantní očekávaný čas** pro vyhledání a vkládání (*search a insert*) !

Jaká je cena? (trade-off)

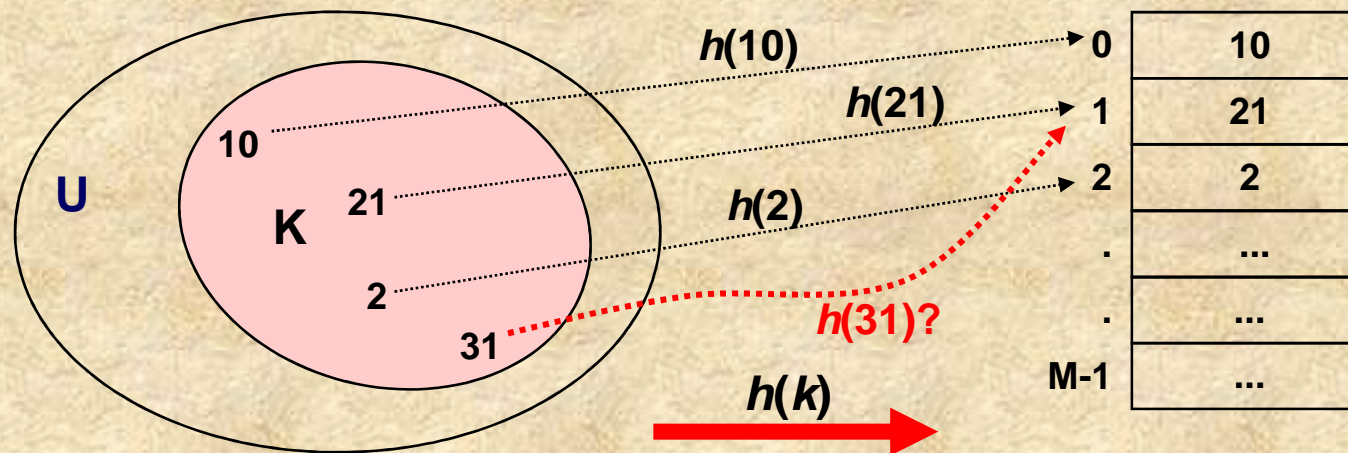
- čas provádění \sim délce klíče
- nevhodné pro operace výběru k -tého prvku (*select*) a řazení (*sort*)

Rozptylování

U - universum klíčů

K – skutečně použité klíče

$|K| \ll |U|$

Rozptylování má **dvě fáze**

1. Výpočet **rozptylovací funkce** $h(k)$ (z hodnoty klíče vypočítá adresu)
2. Vyřešení **kolizí** ($h(31) = h(21)$... **kolize** – prvek s indexem 1 již obsazen)

Rozptylovací funkce $h(k)$

Rozptylovací funkce

- zobrazuje množinu klíčů $K \subseteq U$ do intervalu adres $A = \langle \min, \max \rangle$, obvykle $\langle 0, M-1 \rangle$
- $|U| \gg |K| \approx |A|$
- vznikají tak nutně **synonyma**: $h(k_1) = h(k_2)$ pro $k_1 \neq k_2$,
 \Rightarrow nastane **kolize** (místo v tabulce obsazeno)
Př.: Pro $h(k) = k \bmod 5$ jsou synonyma (10, 20, 55, ...) (2, 12, 17, 22, ...)
- silně závisí na vlastnostech klíčů a jejich reprezentaci v paměti
- ideálně:
 - výpočetně co nejjednodušší (rychlá)
 - aproximuje náhodnou funkci
 - využije **rovnoměrně** adresní prostor
 - generuje **minimum kolizí**
 - proto: měla by využívat **všechny části klíče**

Volba rozptylovací funkce $h(k)$

- Pro **reálná čísla** z intervalu $\langle 0,1 \rangle$ (jak se na něj převede interval $\langle a,b \rangle$?)
 - multiplikativní: $h(k,M) = \text{round}(k * M)$ (neoddělí shluky blízkých čísel)
 M = velikost tabulky
- Pro w -bitová **celá čísla**
 - multiplikativní: (M je prvočíslo)
 - $h(k,M) = \text{round}(k / 2^w * M)$
 - modulární:
 - $h(k,M) = k \% M$ (**pozor na volbu modulu M !!**)
 - kombinovaná:
 - $h(k,M) = \text{round}(c * k) \% M, c \in \langle 0,1 \rangle$
 - $h(k,M) = (\text{int})(0.616161 * (\text{float}) k) \% M$
 - $h(k,M) = (16161 * (\text{unsigned}) k) \% M$
- Pro **obecné hodnoty** (rychlá, silně závislá na reprezentaci klíčů)
 - M bitů z klíče
 - $h(k,M) = k \& (M-1)$ pro $M = 2^x$ (není prvočíslo!), $\&$ je bitový součin

Volba rozptylovací funkce $h(k)$

- Pro řetězce $c_k c_{k-1} \dots c_2 c_1 c_0$ – bereme jako polynom \Rightarrow použije se **Hornerovo schéma**

$$c_k * a^k + c_{k-1} * a^{k-1} + \dots + c_2 * a^2 + c_1 * a^1 + c_0 * a^0 = (((...((c_k * a + c_{k-1}) * a \dots + c_2) * a + c_1) * a + c_0$$

```
static int hash( String s, int M) {  
    int h = 0, a = 127;   
    for (int i = 0; i < s.length(); i++)  
        h = (a*h + s.charAt(i)) % M;  
    return h;  
}
```

**a=127 je vhodný základ
(např. 128 není vhodné)**

- Pro řetězce (pseudo-)randomizovaná tzv. **univerzální rozptylovací funkce**

```
static int hashU( String s, int M) {  
    int h = 0, a = 31415, b = 27183;  
    for (int i = 0; i < s.length(); i++) {  
        h = (a*h + s.charAt(i)) % M;  
        a = a*b % (M-1);  
    }  
    return h;  
} // pseudonáhodná posloupnost
```

Řešení kolizí

Jak postupovat, když dojde ke kolizi?

Dva přístupy:

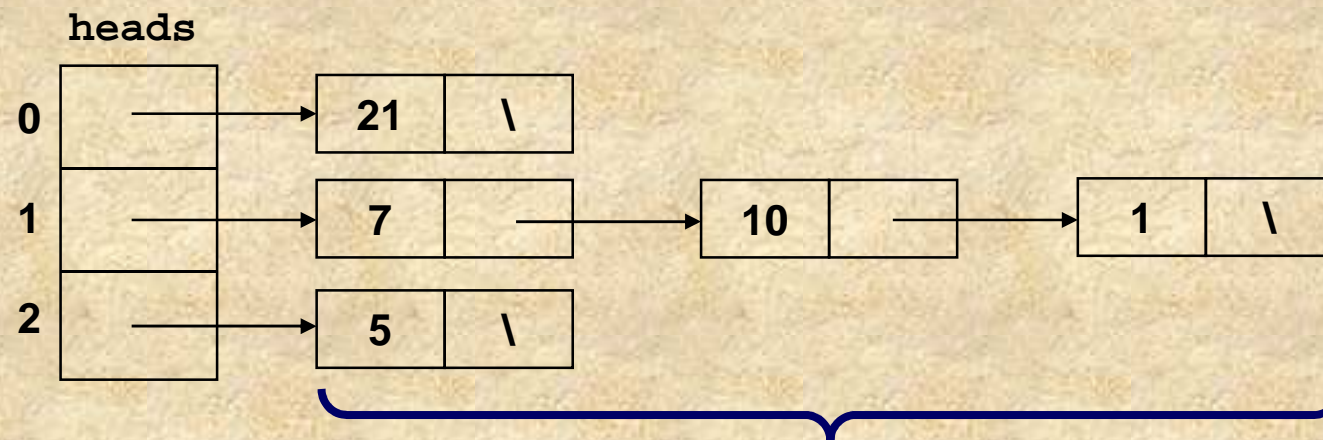
- **řetězení**
- **otevřené rozptylování / adresování**

Řešení kolizí řetězením (Chaining)

Předpokládejme: $h(k) = k \bmod 3$

- vkládáme posloupnost klíčů: 1, 5, 21, 10, 7
- nový klíč vždy na začátek řetězu (proč asi?)

$m = 3, n = 5$

seznamy synonym

Řešení kolizí řetězením (Chaining)

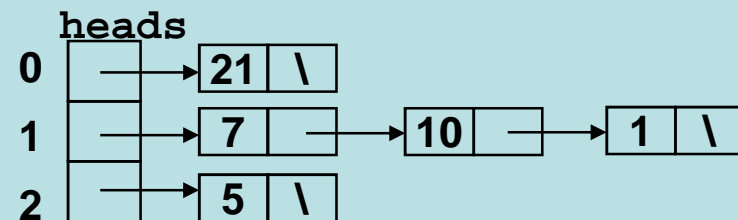
```
private Node[] heads;
int N, M;

void init( int maxN ) { // initialization
    N=0; // # of table items
    M = maxN / 5; // table size
    heads = new Node[M]; // array of pointers
    for( int i = 0; i < M; i++ )
        heads[i] = null;
}

Elem search( Key k ) { // search in the respective sublist
    return seqSearchList( heads[hash(k, M)], k );
}

void insert( Elem item ) {
    int i = hash( item.key(), M );
    heads[i] = new Node( item, heads[i] );
    N++;
}

void delete( Elem item ) {
    ...
}
```

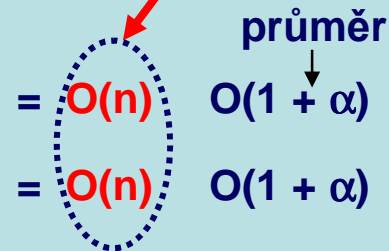

Řešení kolizí řetězením (Chaining)

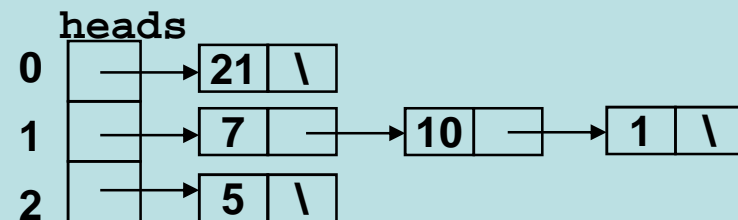
Řetěz synonym má ideálně délku $\alpha = n / m, \alpha > 1$ (zaplnění tabulky)
 (n = počet prvků, m = velikost tabulky, $m < n$)

- **Insert** $I(n) = t_{\text{hash}} + t_{\text{link}} = O(1)$
- **Search** $Q(n) = t_{\text{hash}} + t_{\text{search}}$
 $= t_{\text{hash}} + t_c \cdot n / (2m)$
- **Delete** $D(n) = t_{\text{hash}} + t_{\text{search}} + t_{\text{link}}$

nepravděpodobný extrém

- pro malá α (velká m) - se hodně blíží $O(1)$!!!
- pro velká α (malá m) - m -násobné zrychlení proti sekvenčnímu hledání

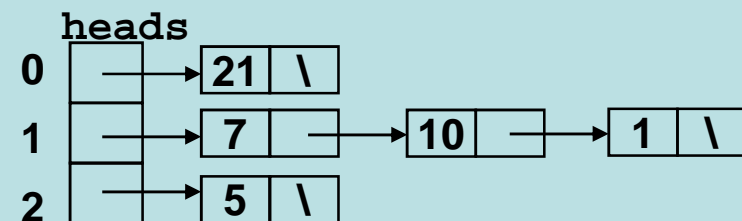
Řešení kolizí řetězením (Chaining)

Praxe:

- volit $m = n/5$ až $n/10 \Rightarrow$ plnění $\alpha \leq 10$ prvků / řetěz
- vyplatí se hledat sekvenčně
- neplýtvá nepoužitými ukazateli

Shrnutí:

- + nemusíme znát n předem
- potřebuje dynamické přidělování paměti
- potřebuje paměť na ukazatele a na tabulku $heads[m]$

Otevřené rozptylování (open addressing)

Východiska:

- známe (odhadneme) předem počet prvků
- nechceme seznamy ani pole ukazatelů
- ⇒ jednotlivé položky tabulky ukládáme (**nesouvisle!**) do pole na místa určená rozptylovací funkcí $h(k)$

Jak postupujeme při kolizi?

- **lineární prohledávání (linear probing)**
- **dvojitý rozptylování (double hashing)**

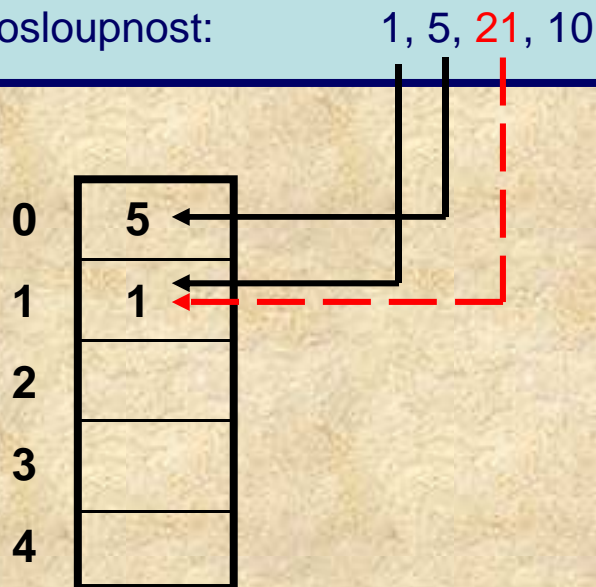
0	5
1	1
2	21
3	10
4	

Otevřené rozptylování

Příklad

- $h(k) = k \bmod 5$
- posloupnost: 1, 5, 21, 10

($h(k) = k \bmod m$, m je rozměr pole)

Problém:

kolize – klíč 1 blokuje místo pro klíč 21

Postup

- lineární prohledávání
- dvojí rozptylování

Poznámka:

1 a 21 jsou synonyma, často ale blokuje nesynonymum.

Kolize je blokování **libovolným klíčem**

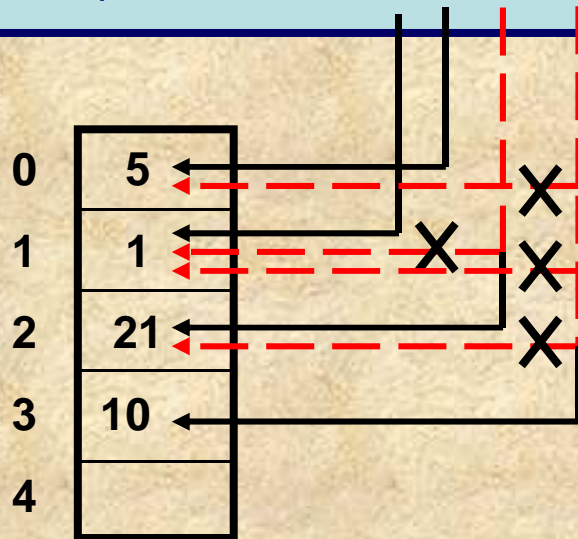
Test (Probe) = určení, zda pozice v tabulce obsahuje klíč shodný s hledaným klíčem

- search hit = klíč nalezen
- search miss = pozice prázdná, klíč nenalezen
- jinak = na pozici je jiný klíč, hledej dál

Lineární prohledávání

Příklad

- $h(k,i) = (k+i) \bmod 5$
 - posloupnost: 1, 5, 21, 10, 7
- $(h(k,i) = (k+i) \bmod m, i \text{ je pořadí testu/probe})$

Problém pro 21:

1 blokuje místo pro 21 – **vlož o pozici dál**

Problém pro 10:

5 blokuje místo pro 10 – **vlož o pozici dál**

1 blokuje – **vlož o pozici dál**

21 blokuje – **vlož o pozici dál**

Lineární prohledávání

```
private Elem[] tab;
private int N, M;

void init( int maxN )
  { N = 0; M = 2*maxN; tab = new Elem[M]; }

void insert( Elem x ) {
  int i = hash(x.key(), M);
  while (tab[i] != null) i = (i+1) % M; // co když je tabulka plná ???
  tab[i] = x; N++;
}

Elem search( Key key ) {
  int i = hash(key, M);
  while (tab[i] != null) // co když je tabulka plná ???
    if (key == tab[i].key()) return tab[i];
    else i = (i+1) % M;
  return null;
}
```

Na co je třeba dát pozor:

- lineární prohledávání má **cyklický charakter** (0, 1, 2, ..., M-1, 0, 1, 2, ...)
- musíme se někdy zastavit
 - na volném místě
 - nebo po projití celé (plné) tabulky!
- jak udělat operaci **delete** ?? (viz dále)

Dvojité rozptylování

Základní myšlenka – obecnější tvar, dvě rozptylovací funkce

$$h(k,i) = (h_1(k) + i \cdot h_2(k)) \bmod m$$

Možná volba

- $h_1(k) = k \bmod m$ // počátek
- $h_2(k) = 1 + (k \bmod m')$ // offset
- $m = \text{prvočíslo}$ $2^{**}w$
- $m' = \text{o něco menší}$ liché číslo
- necht' $d = \text{NSD}(m,m') \Rightarrow$ prohledává se jen m/d položek!

Každý klíč má
svoji testovací
posloupnost !

Příklad:

- $k = 123456, m = 701, m' = 700, d = \text{NSD}(701, 700) = 1$
- $h_1(k) = 80, h_2(k) = 257$
- hledání začne na prvku 80 a pokračuje s krokem $257 \% 701$

Dvojité rozptylování

```
void insert( Elem x ) {
    Key key = x.key();
    int i = hash1(key, M); int k = hash2(key);
    while (tab[i] != null) i = (i+k) % M;    // co když je tabulka plná ???
    tab[i] = x; N++;
}

Elem search( Key key ) {
    int i = hash(key, M); int k = hash2(key);
    while (tab[i] != null)                // co když je tabulka plná ???
        if (key == tab[i].key()) return tab[i];
        else i = (i+k) % M;
    return null;
}
```

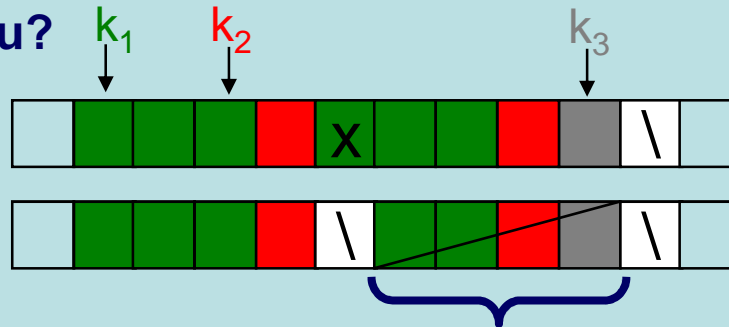
Na co je třeba dát pozor:

- co dělat při zaplnění tabulky?
 - signalizovat chybu
 - dynamicky zvětšit tabulku
- co to jsou **shluky** (clusters)?
- jak udělat operaci **delete** ?? (viz dále)

Vypuštění prvku z tabulky (delete)

Co dělat při vypuštění prvku?

- x nahradíme `null`
- `null` přeruší shluk(-y) !!!
- => `delete` nesmí nechat "díru"

původní stav

přerušení shluku

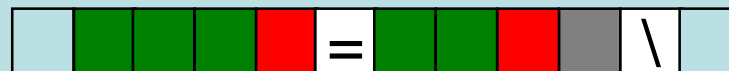
nedosažitelná část shluku

Řešení se liší:

- pro **lineární** prohledávání
znovu vložíme prvky následující za x (až k prvnímu `null` = konec shluku)

- pro **dvojitě rozptylování**
vypníme uvolněné místo **speciální zarážkou**
`search` místo přeskočí, `insert` je použije

Implementace operace delete

```
// delete pro linearni prohledavani
void delete( Elem item ) {
    Key key = item.key();
    int i = hash( key, M );
    while( tab[i] != null )                // find item to remove
        if( item.key() == tab[i].key() ) break;
        else i = (i+1) % M;
    if( tab[i] == null ) return;           // not found
    tab[i] = null; N--;                    //delete, reduce count
    for(int j = (i+1) % M; tab[j] != null; j = (j+1) % M) {
        x = tab[j]; tab[j] = null; insert(x); //reinsert elements after deleted
    }
}

// delete pro dvojite rozptylovani
void delete( Elem item ) {
    Key key = item.key();
    int i = hash1( key, M ), j = hash2( key );
    while( tab[i] != null )                // find item to remove
        if( item.key() == tab[i].key() ) break;
        else i = (i+j) % M;
    if( tab[i] == null ) return;           // not found
    tab[i] = sentinelItem; N--;            // "delete" = replace
}
}
```

Parametry otevřeného rozptylování

Průměrný počet testů: $\alpha = n / m$, $\alpha \in \langle 0,1 \rangle$ koeficient (za-)plnění

- **Linear probing:**

- Search hits $0.5 (1 + 1 / (1 - \alpha))$ found
- Search misses $0.5 (1 + 1 / (1 - \alpha)^2)$ not found

- **Double hashing:**

- Search hits $(1 / \alpha) \ln (1 / (1 - \alpha)) + (1 / \alpha)$
- Search misses $1 / (1 - \alpha)$

Očekávaný počet testů

- **Linear probing:**

Plnění α	1/2	2/3	3/4	9/10
Search hit	1.5	2.0	3.0	5.5
Search miss	2.5	5.0	8.5	55.5

- **Double hashing:**

Plnění α	1/2	2/3	3/4	9/10
Search hit	1.4	1.6	1.8	2.6
Search miss	1.5	2.0	3.0	5.5

⇒ tabulka může být více zaplněná než začne klesat výkonnost, nebo k dosažení stejného výkonu stačí menší tabulka.

Reference

- [Cormen] Cormen, Leiserson, Rivest: *Introduction to Algorithms*, Chapter 12, McGraw Hill, 1990
- [Wiki] "Hash function," *Wikipedia, The Free Encyclopedia*,
http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hash_function&oldid=175698983
- Tables and Hashing presentation
<http://users.aber.ac.uk/smg/Modules/CO21120-April-2003/NOTES/40-Hashing.ppt>
- Bob Jenkins: Hash Functions for Hash Table Lookup (*theory of hash functions*),
<http://burtleburtle.net/bob/hash/evahash.html>
- Bob Jenkins: A Hash Function for Hash Table Lookup (*practical examples of hash functions*),
<http://burtleburtle.net/bob/hash/doobs.html>

Abstraktní datové typy

- Pole (*Array*)
- Zásobník (*Stack*)
- Fronta (*Queue*)
- Tabulka (*Table*)
- ✓ **Seznam (List)**
- Množina bez opakování (*Set*)
- Množina s opakováním (*MultiSet*)

Seznam (List)

Použití

- Sekvenční kontejner, optimalizovaný na vkládání a mazání uvnitř
- Patří mezi nejzákladnější DS ve výpočetní technice (používá se k implementaci jiných DS, stack, queue,...)

Vlastnosti

- Kontejner s rychlým přístupem ke všem prvkům bez upřednostnění konců
- Optimalizovaný pro vkládání a mazání prvků v libovolné pozici – v místě **ukazovátka**
- Nemá možnost indexovaného přístupu

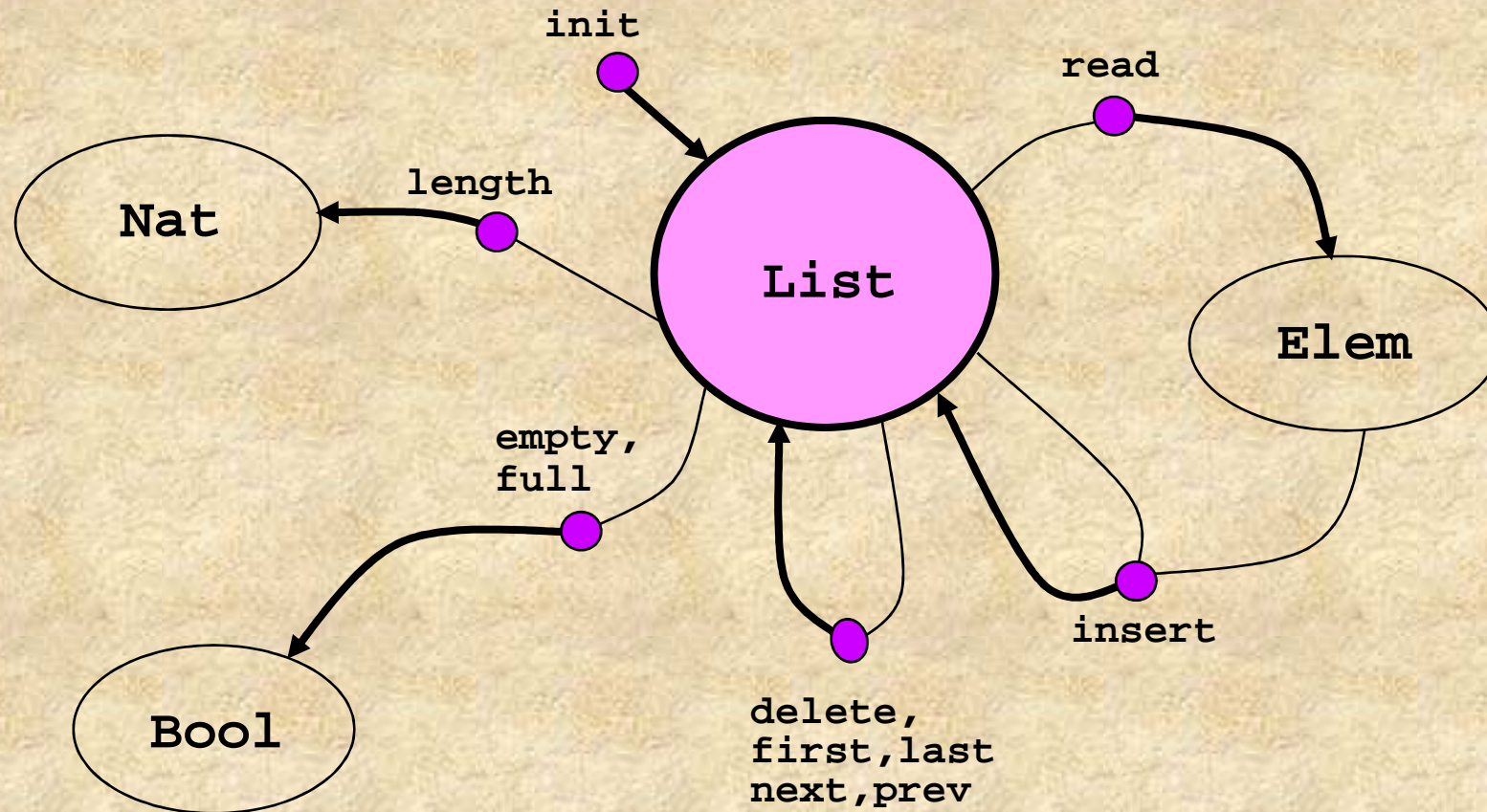
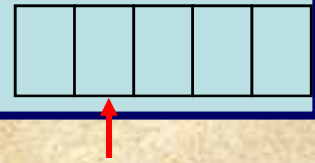
Intuitivní charakteristika: posloupnost údajů + ukazovátko!

- Přidat / zrušit / měnit prvek lze **pouze v místě ukazovátka!**

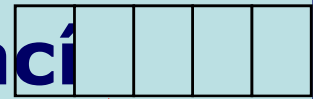
Homogenní, lineární, dynamická datová struktura

Příklad: spojový seznam = seznam v dynamické paměti (STL) $O(1)$
(**NE** ArrayList v Javě, který má `get(i)` se složitostí $O(n)$)

Signatura seznamu

Seznam – interpretace operací

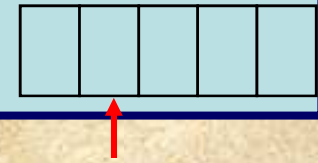
Operace insert

- budeme vkládat **před** nebo **za** ukazovátka?
 - jak se bude vkládat na konec seznamu?
- bude po vložení ukazovátka na **původním** nebo **vloženém** prvku?

Operace delete

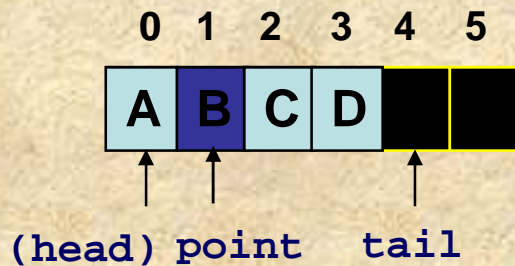
- bude po vymazání ukazovátka na **předchozím** nebo **následujícím** prvku?

Implementace seznamu

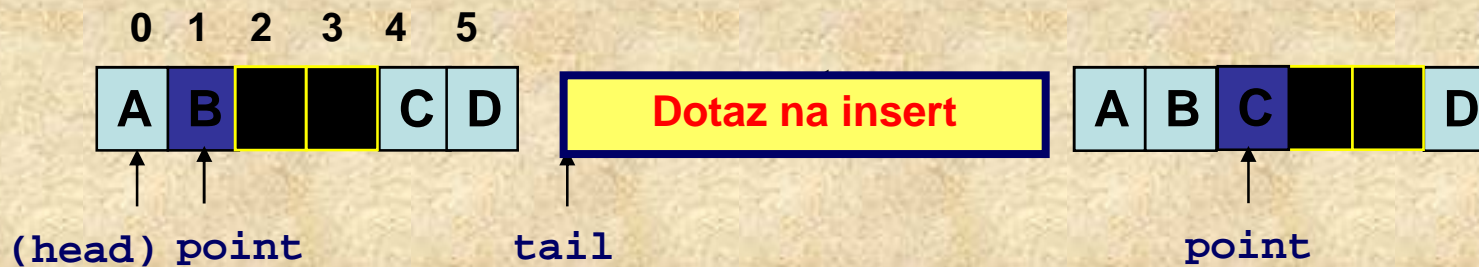
Pomocí pole:

$O(n)$ insert, delete
 $O(1)$ first, last, prev, next

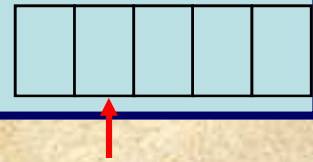

Dva zásobníky v poli:

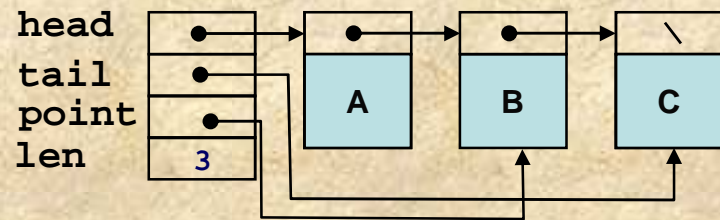
$O(1)$ insert, delete, prev, next
 $O(n)$ first, last

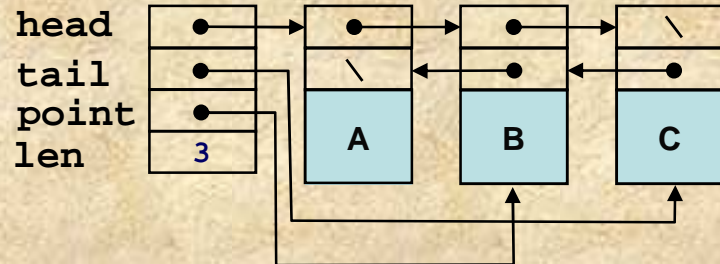
Implementace seznamu

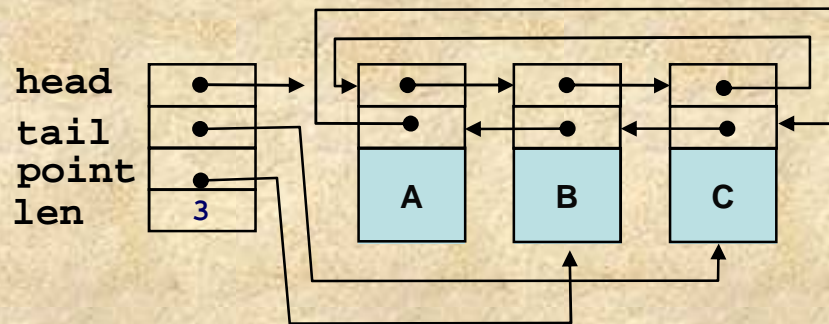
V dynamické paměti: $O(n)$ delete, prev
 $O(1)$ insert, first, last, next

Jednosměrně zřetězený seznam

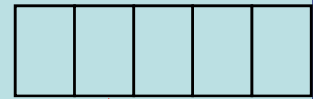

Obousměrně zřetězený seznam
 $O(1)$ delete, prev

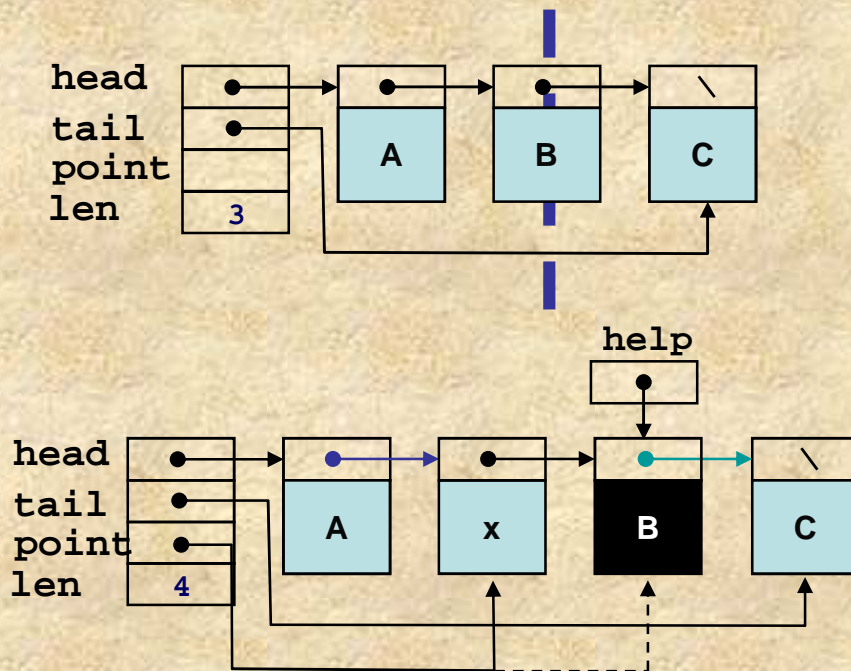

Kruhově obousměrně zřetězený seznam

Implementace seznamu

Jednosměrně zřetězený

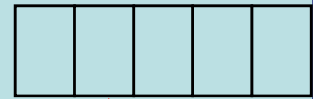

Konvence

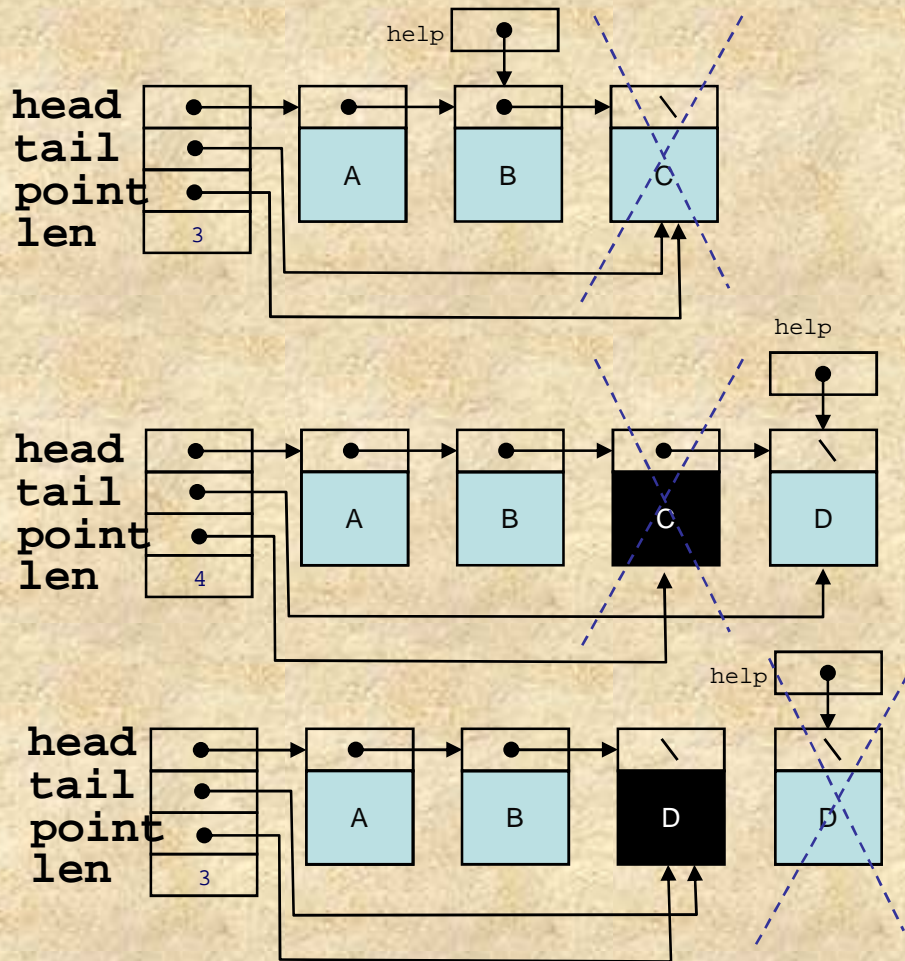
tail = poslední prvek
point == null **ukazuje za last**

```
void insert( Elem x ) {  
    Node help = new Node();  
    if( point == null ){ // points behind  
        help.next = null;  
        help.val = x;  
        if( tail == null ) // empty list  
            head = help;  
        else // add at end  
            tail.next = help;  
        tail = help;  
    } //point pointed behind list!  
    else { //point is in the list - trick  
        help.val = point.val;  
        help.next = point.next;  
        point.next = help;  
        point.val = x;  
        point = help;  
    }  
    len++;  
}
```


Implementace seznamu

Jednosměrně zřetězený

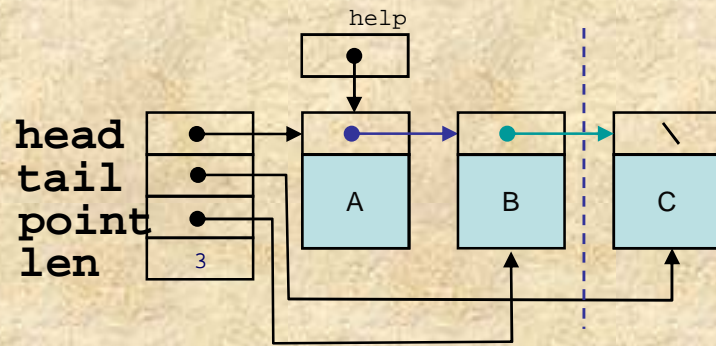
```
void delete( ) {  
    Node help;  
    if( point != null ){ // behind ignored  
        if( point.next == null ) { //last  
            help = head; //find predecessor  
            while( help.next != point )  
                help = help.next;  
        }  
        help.next = null;  
        point = null;  
        tail = help;  
    }  
    // not last  
    else { // trick: skip predec.search  
        help = point.next;  
        point.next = help.next;  
        point.val = help.val;  
        if( help == tail )  
            tail = point;  
    }  
    len--;  
}
```

$O(n)$ mazání tail
 $O(1)$ mazání uvnitř

Implementace seznamu

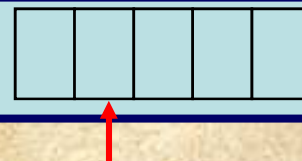
Jednosměrně zřetězený

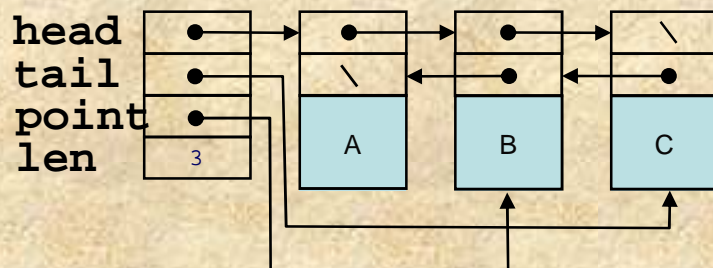
```
void prev( ) {  
    Node help;  
    if( point != head){ // could move  
        help = head;  
        while( help.next != point )  
            help = help.next;  
        point = help;  
    }  
}
```

$O(n)$

Implementace seznamu

Obousměrně zřetězený

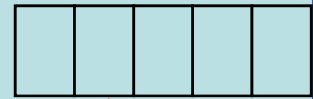


```
void prev( ) {  
    Node help;  
    if( point != head){ //could move  
        if(point == null)  
            point = tail; // last  
        else  
            point = point.prev;  
    }  
}
```

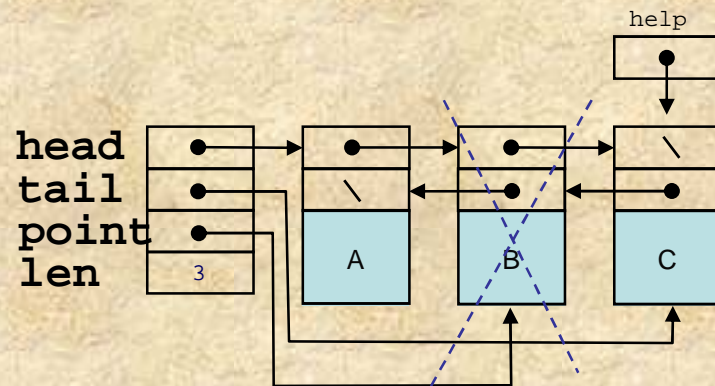
O(1)

prev a **delete** posledního prvku
jsou jediné operace, kde obousměrné
zřetězený seznam sníží složitost

Implementace seznamu

Obousměrně zřetězený


```
void delete( ) {
    Node help;
    if( point != null ){ // behind ignored

        help = point.next ;

        if( head == point ) //first
            head = help;

        if( tail == point ) //last
            tail = tail.prev;

        if( help != null ) //update prev
            help.prev = point.prev;

        if( point.prev != null ); //upd next
            point.prev.next = help;

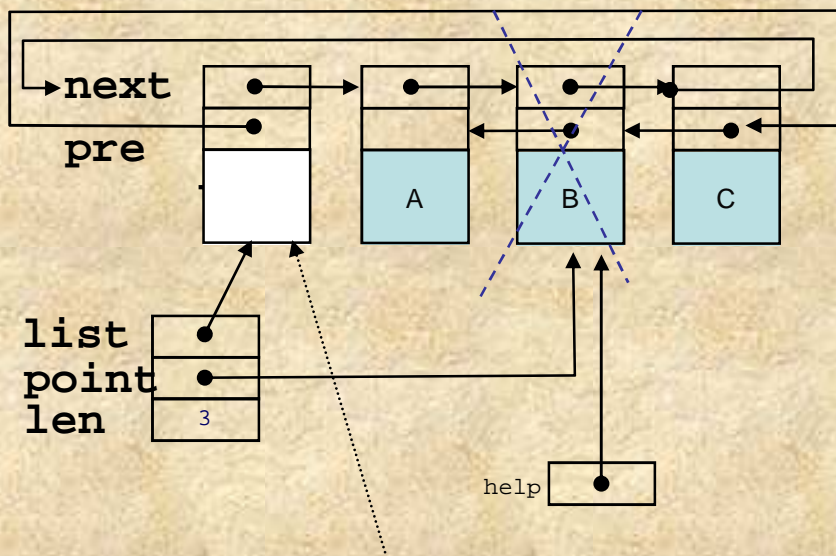
        point = help;

        len--;
    }
}
```

Implementace seznamu

Kruhový obousměrně zřetězený

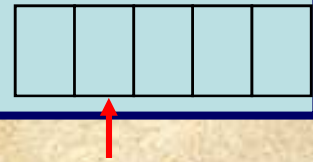
```
void delete( ) {  
    Node help;  
    if( point != list ){ //not empty  
        point.prev.next = point.next;  
        point.next.prev = point.prev;  
  
        help = point;  
        point = point.next;  
  
        len--;  
    }  
}  
  
void prev( ) {  
    if( !atBegin() ) //point != list.next  
        point = point.prev;  
}
```

Konvence:

Zarážka (dummy head) - prvek navíc, který nenese data, zjednoduší operaci delete.

Ovlivní implementaci dalších operací!

Shrnutí seznamu

- Jedna z nejzákladnějších DS ve výpočetní technice (používá se k implementaci jiných DS, stack, queue,...)
- Kontejner s rychlým přístupem ke všem prvkům bez upřednostnění konců
- Optimalizovaný pro vkládání a mazání prvků v libovolné pozici – v místě ukazovátka
- Nemá možnost indexovaného/přímého přístupu

- Lineární
- Homogenní
- Dynamický

Reference

- Jan Honzík: Programovací techniky, skripta, VUT Brno, 19xx
- Karel Richta: Datové struktury, skripta pro postgraduální studium, ČVUT Praha, 1990
- Bohuslav Hudec: Programovací techniky, skripta, ČVUT Praha, 1993
- Miroslav Beneš: Abstraktní datové typy, Katedra informatiky FEI VŠB-TU Ostrava.
(Pozor, má jinak šipky a jiný seznam)
<http://www.cs.vsb.cz/benes/vyuka/upr/texty/adt/index.html>
- Aho, Hopcroft, Ullman: Data Structures and Algorithms, Addison-Wesley, 1987

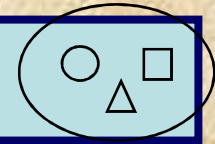
Reference

- Steven Skiena: The Algorithm Design Manual, Springer-Verlag New York, 1998
<http://www.cs.sunysb.edu/~algorithm>
- Cormen, Leiserson, Rivest, Stein: Introduction to Algorithms, MIT Press, 1990
- Code examples: M.A.Weiss: Data Structures and Problem Solving using JAVA, Addison Wesley, 2001, code web page:
<http://www.cs.fiu.edu/~weiss/dsj2/code/code.html>
- Paul E. Black, "abstract data type", in *Dictionary of Algorithms and Data Structures* [online], Paul E. Black, ed., [U.S. National Institute of Standards and Technology](http://www.nist.gov/dads/HTML/abstractDataType.html). 10 February 2005. (accessed 10.2006) Available from:
<http://www.nist.gov/dads/HTML/abstractDataType.html>
- "Abstract data type." [Wikipedia, The Free Encyclopedia](http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abstract_data_type&oldid=78362071). 28 Sep 2006, 19:52 UTC. Wikimedia Foundation, Inc. 25 Oct 2006
http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abstract_data_type&oldid=78362071

Abstraktní datové typy

- Pole (*Array*)
- Zásobník (*Stack*)
- Fronta (*Queue*)
- Tabulka (*Table*)
- Seznam (*List*)
- ✓ **Množina bez opakování (Set)**
- Množina s opakováním (*MultiSet*)

Množina bez opakování (Set)

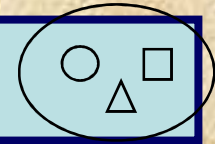
Vlastnosti

- Množina je soubor objektů, chápaný jako celek
- Je jednoznačně určena svými prvky (ale neurčuje jejich pořadí ani žádné další vztahy)
- V podstatě je to tabulka (map), v níž položky mají pouze klíč
- Chybí asociovaná informace, zajímá nás pouze existence/neexistence prvku (klíče) v množině

Použití

- Množina jako základní matematická struktura
- Může sloužit jako doplňující ADT v kombinaci s jiným typem
- Bitové masky (např. požadavky jednotlivých zařízení o přerušení, stavový registr v procesoru,...)

Množina bez opakování (Set)

Množina z pohledu matematika = *neuspořádaný souhrn (kolekce) prvků* - bez opakovaných výskytů

Je plně určena

- *výčtem prvků*, např. {1, 5, 99} nebo {1, 99, 5} (nezáleží na pořadí)
- *definováním vlastností prvků* $\{x \mid x \in N \wedge x \leq 100\}$
- $\emptyset = \{\}$ = prázdná množina

Množina z pohledu programátora

- volba takové reprezentace, aby se dobře implementovaly potřebné množinové operace
 - ⇒ pole bitů (bitová mapa), nebo
 - ⇒ seřazený seznam prvků dle relace (případného) uspořádání

Typy množin jako ADT

Neuspořádaná množina

- Nejobecnější, nejbližší matematickému pojetí
- Neexistuje žádná relace uspořádání mezi prvky

Částečně uspořádaná množina

- většina datových typů v počítačích
- relace částečného uspořádání: $x \leq y$
- a navíc existují neporovnatelné prvky (neplatí ani $x \leq y$ ani $y \leq x$)

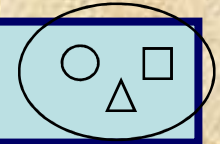
Úplně uspořádaná množina

- Pro libovolné dva prvky $x, y \in S$ platí buď $x \leq y$ nebo $y \leq x$
- Např. typ `int`

Relace uspořádání \leq musí být

- reflexivní $(x \leq x)$
- antisymetrická $(x \leq y) \ \& \ (y \leq x) \Rightarrow x = y$
- tranzitivní $(x \leq y) \ \& \ (y \leq z) \Rightarrow x \leq z$

Možné operace nad množinou

Konstruktor

- `init()` – vytvoří prázdnou množinu

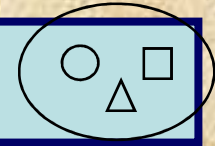
Modifikující operace (x je typu `Key` a S, A, B jsou množiny)

- `insert(S, x)` – vloží do množiny S prvek x
- `delete(S, x)` – vyjme z množiny S prvek x

Predikáty (*queries*)

- `member(S, x)` – vrátí `true`, pokud $x \in S$, nebo `false`, pokud $x \notin S$ (je možná i jiná/šikovnější interpretace ...)
- `equal(A, B)` – vrátí `true`, pokud množiny obsahují stejné prvky
- `card(A)` – vrátí počet prvků množiny

Možné operace nad množinou

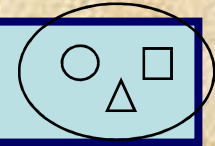
Pro úplně uspořádané množiny navíc operace

- **min**(S) – vrací nejmenší prvek
- **max**(S) – vrací největší prvek
- **succ**(x, S) – pro prvek x vrací nejbližší větší prvek, nebo **null**
- **pred**(x, S) – pro prvek x vrací nejbližší nižší prvek, nebo **null**

Množinové operace

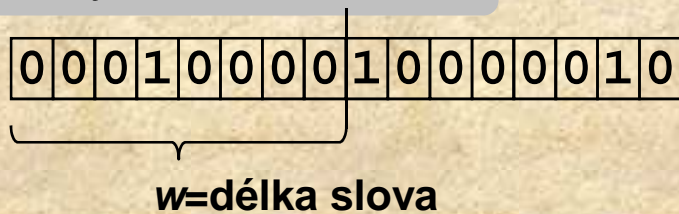
- **intersection**(A, B) – průnik množin $A \cap B$
- **difference**(A, B) – rozdíl množin $A - B$
- **union**(A, B) – sjednocení množin $A \cup B$
- **merge**(A, B) – sjednocení disjunktních množin $A \cup B$
(musí být $A \cap B \neq \emptyset$)

Implementace množiny

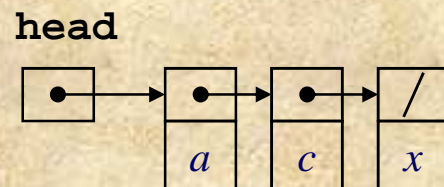
Implementace závisí na operacích a velikosti množiny

Bitovým vektorem

- pro malý rozsah prvků $k = 1, \dots, N$,
 N malé, předem známé
- i -tý bit je true, pokud je i prvkem množiny
- $O(1)$ member, insert, delete
- $O(N/w)$ union, intersection, difference

Seřazeným seznamem

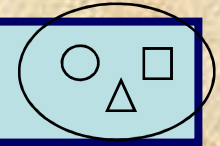

- pro libovolný rozsah možných prvků
- paměť úměrná počtu uložených prvků N
- $O(N)$ member, insert, delete
- $O(N)$ union, intersection a difference

Binárním vyhledávacím stromem

- bude probráno později - $O(\log N)$ až $O(N)$

Implementace bitovým vektorem

Konkrétní implementace závisí na možnosti implementace bitové mapy v daném programovacím jazyce a dostupnosti bitových operací na celá (w -bitová) slova.

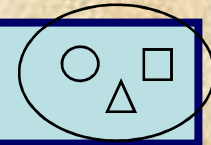
1 datový bit \approx 1 bit paměti (výhody vs. nevýhody)

1 datový bit \approx 1 byte paměti (výhody vs. nevýhody)

Výpočetní složitost

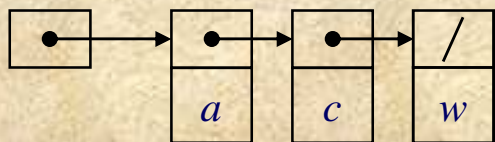
- `init` - $O(N)$, resp. $O(N/w)$, N = velikost univerza
- `insert`, `delete`, `member` - $O(1)$!!!
- `equal`, `card`, `min`, `max`, `succ`, `pred` - $O(N)$
- `intersection`, `union`, `difference`, `merge` - $O(N)$, resp. $O(N/w)$,

Implementace seřazeným seznamem

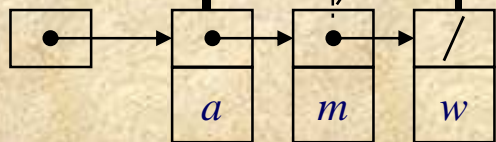

Průnik

a.head

b.head

$O(m + n)$

Průnik $a \cap b$

- porovnáváme prvky
- jsou shodné \Rightarrow na výstup, postup v obou
- nebo různé \Rightarrow postup v seznamu s menším prvkem

Sjednocení $a \cup b$

- vložíme všechny v rostoucím pořadí
- jsou shodné \Rightarrow na výstup, postup v obou
- nebo různé \Rightarrow menší prvek na výstup a postup v seznamu s menším prvkem

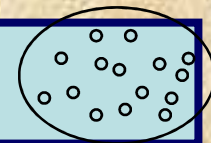
Rozdíl $a - b$

- shodné ignoruji
- různé
 - pokud menší $a < b \Rightarrow a$ na výstup
 - pokud $b < a$, prvek v b přeskočím

Abstraktní datové typy

- Pole (*Array*)
- Zásobník (*Stack*)
- Fronta (*Queue*)
- Tabulka (*Table*)
- Seznam (*List*)
- Množina bez opakování (*Set*)
- ✓ **Množina s opakováním (*MultiSet*)**

Množina s opakováním (Multiset)

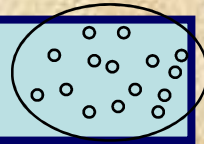
Použití

- Všechny reálné množiny – aplikace se vstupy z reálných dat, kde se nedá zamezit opakování
(databáze: Jiří Novák – 6x na FEL)
- Přidávají další atributy, aby se rozlišily

Vlastnosti

- Rozšíření množiny o opakující se prvky

Implementace množiny s opakováním

Implementace

- bitovým vektorem **nejde** – musíme použít **vektor čítačů**
- uspořádaným seznamem - stejné jako u množiny bez opakování (povolí se opakování prvku / klíče)

Problémy

- je třeba nově definovat přesnou sémantiku většiny operací
 - jak počítat počet prvků (započítáváme stejné NEBO jen různé ?)
 - jak sjednocení – počet stejných prvků je $\max(m_i, n_i)$ nebo m_i+n_i ?
- jak velká počítadla budeme potřebovat?

Množina - shrnutí

- Nelineární (asociativní) kontejner
 - pořadí uložených prvků není obecně definováno (z klíče nelze vypočítat adresa)
 - pro uspořádané klíče je pořadí dáno vzájemným porovnáním klíčů
- Homogenní – prvky stejného typu – klíč
- Dynamická

Varianty

- Set - žádný prvek se neopakuje
- MultiSet - prvky se mohou opakovat

Strom (Tree) a Graf (Graph)

Těmto ADT se věnujeme později ...

Prameny

- Jan Honzík: Programovací techniky, skripta, VUT Brno, 19xx
- Karel Richta: Datové struktury, skripta pro postgraduální studium, ČVUT Praha, 1990
- Bohuslav Hudec: Programovací techniky, skripta, ČVUT Praha, 1993
- Miroslav Beneš: Abstraktní datové typy, Katedra informatiky FEI VŠB-TU Ostrava. (Pozor, má jinak šipky a jiný seznam)
<http://www.cs.vsb.cz/benes/vyuka/upr/texty/adt/index.html>
- Aho, Hopcroft, Ullman: Data Structures and Algorithms, Addison-Wesley, 1987

References

- Steven Skiena: The Algorithm Design Manual, Springer-Verlag New York, 1998
<http://www.cs.sunysb.edu/~algorithm>
- Cormen, Leiserson, Rivest, Stein: Introduction to Algorithms, MIT Press, 1990
- Code examples: M.A.Weiss: Data Structures and Problem Solving using JAVA, Addison Wesley, 2001, code web page:
<http://www.cs.fiu.edu/~weiss/dsj2/code/code.html>
- Paul E. Black, "abstract data type", in [*Dictionary of Algorithms and Data Structures*](#) [online], Paul E. Black, ed., [U.S. National Institute of Standards and Technology](#). 10 February 2005. (accessed 10.2006) Available from:
<http://www.nist.gov/dads/HTML/abstractDataType.html>
- "Abstract data type." [Wikipedia, The Free Encyclopedia](#). 28 Sep 2006, 19:52 UTC. Wikimedia Foundation, Inc. 25 Oct 2006
http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Abstract_data_type&oldid=78362071